

Warszawa, dnia 10 lipca 2022 r.

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie dodatkowego wynagrodzenia radcy prawnego z tytułu kosztów zastępstwa procesowego po ustaniu stosunku pracy

1. Przedmiot sprawy.

W dniu 14 kwietnia 2022 r. do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowany został wniosek o dokonanie wykładni art. 22(4) ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, a mianowicie „czy w świetle ustawy o radcach prawnych oraz kodeksu etyki radców prawnych, radcy prawnemu po zakończeniu stosunku pracy przysługuje roszczenie do byłego pracodawcy o zapłatę dodatkowego wynagrodzenia z tytułu kosztów zastępstwa procesowego w sytuacji, gdy wyrok prawomocnie zasądający te koszty zapadł tuż po ustaniu stosunku pracy z tymże radcą prawnym, a czynności zmierzające do jego uzyskania i wyegzekwowania podejmował inny radca prawny, pozostający w tym czasie w stosunku pracy”

W przedstawionym we wniosku stanie faktycznym, wnioskujący wskazał, że każdy z radców prawnych zatrudnionych w reprezentowanej przez niego jednostce organizacyjnej Skarbu Państwa zawiera umowę, o której mowa w art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Umowa ta gwarantuje radcy prawnemu dodatkowe wynagrodzenie w kwocie 100% kosztów zastępstwa zasądzonych i ściągniętych na rzecz mocodawcy lub przyznanych mocodawcy w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu zagranicznym lub w postępowaniu egzekucyjnym. Wskazał również, że duża liczba spraw sądowych oraz rotacja w zatrudnieniu radców prawnych powoduje przypadki, że radca prawny podejmuje tylko część czynności procesowych w określonej sprawie przed sądem, po czym na skutek wygaśnięcia stosunku pracy, sprawę do prowadzenia przejmuje inny radca prawny. Do uzyskania i wyegzekwowania wyroku doprowadza inny radca aniżeli ten, z którym stosunek pracy wygasł.

W ocenie wnioskującego, samo wywiedzenie pozwu lub nawet uzyskanie nieprawomocnego wyroku w odniesieniu do dwuinstancyjnego postępowania nie może stanowić o osiągnięciu efektu, o którym mowa w art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Zatem bierne oczekiwanie na osiągnięcie efektu przez byłego pełnomocnika nie mogą stanowić podstawy do żądania od byłego pracodawcy dodatkowego wynagrodzenia z tytułu zasądzonych i

wyegzekwowanych kosztów zastępstwa prawnego, gdy efekt ten osiągnął inny radca prawny.

2. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska

Dla przedstawienia stanowiska w sprawie, oparto się na następujących przepisach prawa:

- a) Ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1166) – art. 22(4) ust. 2;
- b) Kodeks Etyki Radcy Prawnego - Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego – art. 50 ust. 1, art. 53 ust. 2 i 4;

oraz odwołano się do następującej literatury przedmiotu:

- a) Tomasz Jaroszyński, Anna Sękowska, Paweł Skuczyński, Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, Wydawnictwo Praktyka Prawnicza, Warszawa 2016;
- b) Tomasz Scheffler (red.), Włodzimierz Chróścik, Gerard Dźwigala, Leszek Korczak, Jarosław Sobutka, Anita Woroniecka, Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, 3. wydanie, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2021.

3. Analiza zagadnienia

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w kwestii nabywania oraz wypłaty dodatkowego wynagrodzenia po ustaniu stosunku pracy oraz wykładni art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnych, Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu zajmowała już uprzednio stanowisko (vide: stanowisko z dnia 09.09.2019 r SK-09.09.2019-JK). W stanowisku tym wskazano, że prawo do nabycia dodatkowego wynagrodzenia nie jest uzależnione od pozostawania w stosunku pracy w chwili ziszczenia się przesłanek warunkujących jego przyznanie. Należy podkreślić zatem, że aby skutecznie uzyskać prawo do dodatkowego wynagrodzenia, radca prawny musi dokonać czynności zmierzających do osiągnięcia efektu uzyskania prawomocnego wyroku, w którym zasądzone koszty zastępstwa sądowego. Ściągnięcie zasądzonych kosztów zastępstwa po ustaniu stosunku pracy radcy prawnego nie pozbawia go prawa do roszczenia o wypłatę z tego tytułu wynagrodzenia, bowiem nie jest ono uzależnione od terminu, ale wyłącznie od warunków określonych w art. 22(4) ust. 2 ustawy. Stanowisko to pozostaje aktualne, a nadto posiada oparcie również w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W tym miejscu należy odwołać się do tezy 2 wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2013 wydanego w sprawie III PK 4/13, opublikowanego pod sygn. OSNP 2014/10/142, z której wynika, że jeżeli w okresie między zasądzeniem na rzecz pracodawcy kosztów zastępstwa procesowego a ściągnięciem ich od przeciwnika ustało zatrudnienie radcy prawnego, to nie jest to przeszkodą do nabycia przez niego prawa do dodatkowego wynagrodzenia

z tytułu zastępstwa procesowego. Radca wykonał bowiem swoją pracę (art. 80 k.p.), a pracodawca uzyskał środki na wypłacenie mu wynagrodzenia.

W niniejszym stanowisku należało się jednak odnieść się do kwestii wynagrodzenia radcy prawnego, w sytuacji gdy wyrok, w którym zasądzono koszty zastępstwa sądowego, zapadł po ustaniu stosunku pracy radcy prawnego, ale czynności zmierzające do jego uzyskania i wyegzekwowania podejmował inny radca prawny, pozostający w tym czasie w stosunku pracy.

Zgodnie z treścią przepisu art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnych „Radca prawny jest uprawniony do dodatkowego wynagrodzenia w wysokości nie niższej niż 65% kosztów zastępstwa sądowego zasądzonych na rzecz strony przez niego zastępowanej lub jej przyznanych w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu zagranicznym lub w postępowaniu egzekucyjnym, jeżeli koszty te zostały ściągnięte od strony przeciwnej. W państwowych jednostkach sfery budżetowej wysokość i termin wypłaty wynagrodzenia określa umowa cywilnoprawna” .

Nie ma zatem wątpliwości, że wskazany wyżej przepis wskazuje dwie przesłanki uprawniające do nabycia dodatkowego wynagrodzenia, a mianowicie: zasądzenie kosztów zastępstwa sądowego na rzecz strony przez niego zastępowanej lub przyznanych jej w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu lub postępowaniu egzekucyjnym oraz ściągnięcie tych kosztów od strony przeciwnej. Jednocześnie przepis ten wskazuje, że wysokość i termin wypłaty wynagrodzenia określa umowa cywilnoprawna.

Dokonanie przez radcę prawnego każdej czynności zmierzającej do osiągnięcia efektu, jakim jest uzyskanie prawomocnego wyroku zasądzającego koszty zastępstwa sądowego, a następnie ściągnięcie zasądzonych kosztów, powoduje uzyskanie przez radcę prawnego prawa do dodatkowego wynagrodzenia wskazanego w art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Błędne jest stanowisko, w którym wskazuje się, iż samo wywiedzenie pozwu lub nawet uzyskanie nieprawomocnego wyroku w odniesieniu do dwuinstancyjnego postępowania nie może stanowić o osiągnięciu efektu, o którym mowa w art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Radca prawny podjął bowiem czynności, które w konsekwencji doprowadziły do uzyskania końcowego efektu, choć niewątpliwie nie były to wszystkie czynności, które w sprawie podjęto, wszak część z nich wykonał inny radca prawny. Nie można w takim przypadku mówić, że efekt ten osiągnął wyłącznie ten radca prawny, który przejął sprawę do dalszego prowadzenia i doprowadził do uprawomocnienia się wyroku i ściągnięcia kosztów zastępstwa sądowego, jak również nie da się obronić tezy, że ów efekt osiągnął radca prawny, który skierował sprawę na drogę postępowania sądowego, ale w jego trakcie jego stosunek pracy z pracodawcą ustał.

Wydaje się, że rozstrzygnięcie kwestii będącej przedmiotem pytania nie jest możliwe bez odwołania się do treści art. 53 ust. 2 i 4 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Zgodnie z ust. 2 tego przepisu przed rozpoczęciem wykonywania czynności zawodowych radca prawny powinien

dowiedzieć się od klienta, czy w tej samej sprawie i w podobnym zakresie działał uprzednio na jego rzecz inny radca prawny. Bardziej istotne wydaje się jednak być brzmienie ust. 4 w myśl którego radca prawny przystępujący do sprawy lub ją przejmujący powinien poinformować klienta o potrzebie rozliczenia się z dotychczasowym lub poprzednim doradcą, pełnomocnikiem lub obrońcą. Zaakcentowano w nim bowiem potrzebę rozliczenia się z dotychczasowym pełnomocnikiem, przy czym należy przyjąć, że chodzi o czynności które dotychczas w sprawie wykonał ustępujący pełnomocnik. Ów przepis nie określa do jakiego rodzaju stosunków prawnych, będących podstawą współpracy radcy prawnego z klientem, się odnosi, co oznacza, że należy go stosować w każdej sytuacji odpłatnej umowy radcy prawnego z klientem. Można wydedukować, iż w świetle zasad etyki ustępującemu radcy prawnemu należy się wynagrodzenie proporcjonalne do nakładu pracy jaki poczynił przy prowadzeniu sprawy. Dotyczyć powinno to także wynagrodzenia dodatkowego, o którym mowa w art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Taki pogląd na rzeczoną kwestię przedstawił także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2008 r w sprawie I PK 70/08, opubl. OSNP 2010/5-6/65, gdzie stwierdził, że należne z mocy umowy cywilnoprawnej zawartej na podstawie art. 22(4) ust. 2 zdanie drugie ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059 ze zm.) dodatkowe wynagrodzenie z tytułu kosztów zastępstwa sądowego, w przypadku, gdy kilku radców prawnych reprezentowało pracodawcę w postępowaniu sądowym, powinno być rozdzielone stosownie do nakładu pracy każdego z nich, który Komisja, mając na względzie przytoczony wcześniej przepis art. 53 ust. 4 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, podziela.

Uwzględnienia przy tym także wymaga przepis art. 50 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, zgodnie z którym radca prawny obowiązany jest do lojalności i koleżeństwa wobec członków samorządu radców prawnych. Obowiązek dokonania wymaganych czynności przez radcę prawnego w celu prawidłowego rozliczenia się pracodawcy z poprzednim (dotychczasowym) radcą prawnym od którego przejął sprawę (lub do której przystąpił) znajduje również źródło w powołanej zasadzie lojalności i koleżeństwa wobec członków samorządu. W konsekwencji, w ocenie Komisji, radca prawny, który przejął sprawę powinien w rozpatrywanym przypadku odmówić przyjęcia od pracodawcy dodatkowego wynagrodzenia w pełnej wysokości, wskazując jednocześnie na konieczność wypłaty wynagrodzenia w odpowiedniej proporcji poprzedniemu (dotychczasowemu) radcy prawnemu. Zaakcentowania przy tym wymaga, że również w literaturze przedmiotu nie budzi wątpliwości, że „[r]adca prawny zobowiązany jest poinformować swojego klienta albo pracodawcę o tym, że część wynagrodzenia należy się innemu radcy prawnemu, o ile prawo do tej części wynagrodzenia powstało po ustaniu stosunku prawnego z poprzednim radcą prawnym; nie może też przyjąć takiego wynagrodzenia.” (tak Anna Sękowska [w:] Tomasz Jaroszyński, Anna Sękowska, Paweł Skuczyński, Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, Wydawnictwo Praktyka Prawnicza, Warszawa 2016, s. 257 – komentarz do art. 53, teza 19).

Zauważyć także należy, że w doktrynie podkreśla się wprost, że „[j]eżeli w sprawie działał inny radca prawny, lecz wcześniej zakończył świadczenie pomocy prawnej, na radcy

prawnym przejmującym sprawę do prowadzenia cięży obowiązek: 1) poinformowania klienta o potrzebie rozliczenia się z poprzednim radcą prawnym; 2) lojalnego zachowania w stosunku do poprzedniego radcy prawnego (art. 50 ust. 1 KERP).” (cyt. za: Anita Woroniecka [w:] Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz – praca zbiorowa pod red. dr hab. Tomasza Schefflera, 3. wydanie, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2021, s. 356 - komentarz do art. 53, teza 4 - podkr.: A. Woroniecka).

Rzeczą naturalną jest, że kwestią pozostającą poza spektrum rozważań Komisji jest proporcja należnego poszczególnym radcom prawnym wynagrodzenia. Jednak należy wskazać, że proporcjonalne rozliczenie wynagrodzenia dodatkowego radcy prawnego winno wynikać z zakresu podjętych przez niego czynności zmierzających do osiągnięcia efektu uzyskania prawomocnego wyroku i dalszych czynności egzekucyjnych. Prawidłowe rozliczenie czynności radcy prawnego leży w gestii pracodawcy i winno wynikać z umowy cywilnoprawnej, o której mowa w art. 22(4) ust. 2 ustawy o radcach prawnym, a jeśli z niej nie wynika lub zostało określone wadliwie, to należy odwołać się w tym zakresie do przepisów prawa powszechnie obowiązującego.

4. Podsumowanie

W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych dokonanie przez radcę prawnego każdej czynności zmierzającej do osiągnięcia efektu, jakim jest uzyskanie prawomocnego wyroku, a następnie ściągnięcie zasądzonych kosztów zastępstwa sądowego, powoduje uzyskanie przez radcę prawnego prawa do dodatkowego wynagrodzenia, z tym zastrzeżeniem, że proporcjonalnego do zakresu wykonanych czynności.

Prawidłowe rozliczenie czynności radcy prawnego leży w gestii pracodawcy i winno wynikać z umowy cywilnoprawnej, o której mowa w art. 22(4) ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnym, a jeśli z niej nie wynika lub zostało określone wadliwie, to należy odwołać się w tym zakresie do przepisów prawa powszechnie obowiązującego.

Obowiązkiem radcy prawnego, który przejął prowadzenie sprawy od innego radcy prawnego w przypadku ziszczenia się przesłanek z art. 22(4) ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnym, jest postąpienie zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 50 ust. 1 i art. 53 ust. 4 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Sporządzili:

r. pr. Rafał Owczarek

r. pr. Zbigniew Minkiewicz

r. pr. Grzegorz Wyszogrodzki

Przewodniczący Komisji

Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP

r. pr. Ryszard Wilmanowicz